

Ojczysty - dodaj do ulubionych / Ciekawostki językowe

Komu ciąży CIAŻA?

OJCZYSTY – DODAJ
DO ULUBIONYCH

zanim CIAŻA stała się CIAŻĄ – brzemiennością, stanem błogosławionym, okresem od zapłodnienia do urodzenia potomstwa u kobiet i samic ssaków – była po prostu obciążeniem.

CIAŻA jako termin medyczny i fizjologiczny funkcjonuje od połowy XVIII w. Wcześniej, w XVI-XVIII w., rzeczownik ten był używany w znaczeniu 'ciężar, brzemień', a także 'ciężar na duszy; troski, zmartwienia, strapienia'. To drugie, „przykre znaczenie”, jest bezpośrednim rozwinięciem jeszcze wcześniejszego, staropolskiego i prawnego znaczenia rzeczownika CIAŻA 'karne zajęcie mienia' oraz 'rzecz brana przez wierzyciela w zastaw'. CIAŻA – mniej więcej od XV do XVII w. – była bowiem synonimem sekwestru (z łac. sequestrum), a sekwestr to 'zajęcie majątku w celu zapewnienia realizacji dochodzonego roszczenia'. CIAŻĄ obejmowane były raczej ruchomości niż nieruchomości, a sam rzeczownik bywał używany nie tylko w odniesieniu do zajmowania mienia, lecz także w odniesieniu do samego mienia, które albo zostało zajęte, albo mogło zostać zajęte. Mienie takie mogło stanowić dla delikwenta rodzaj zabezpieczenia przed więzieniem: z owych czasów pochodzi powiedzenie KTO MA CIAŻĄ, TEGO NIE WIAŻĄ. Nie oznaczało to wcale, że kobieta będąca przy nadziei nie mogła zostać zakuta w kajdany. Sens tego przysłowia jest inny: kto ma majątek (mogący stanowić zabezpieczenie w procesie), ten nie trafi za kratki.

Od połowy XVIII w., gdy głównym znaczeniem rzeczownika CIAŻA stało się to związane z fizjologią, słowo CIAŻA w różnych okresach i w różnych kręgach zainteresowanych bywało źle kojarzone, a ściślej rzecz ujmując: bywało postrzegane jako określenie mogące wywoływać niewłaściwe skojarzenia: a że CIAŻA ciąży, a że jak CIAŻA, to ciężar, a jak ciężar, to ciężar niechciany, niepożądany, przykry i dokuczliwy... CIAŻA była więc zastępowana pozytywnymi pod względem konotacyjnym określeniami, jak: stan błogosławiony, bycie przy nadziei, odmienny stan, poważny stan... Z językowego punktu widzenia CIAŻA jest neutralnym stylistycznie i konotacyjnie współczesnym odpowiednikiem dawnej BRZEMIENNOŚCI.